

Örökségünk

Az Örökség Kulturális és Hagyományőrző Egyesület kiadványa

Cím: Hernádi Tájház 2376 Hernád, Fő út 124., tel.: 06-29-374-125

E-mail: orokseg_egyesulet@hernad.hu, www.hernad.hu

„Pünkösdi másodnapján
gyönyörű a hajnal,
hangos pünkösdlők
indulnak a dallal:
"A pünkösdi rózsza
kihajlott az útra,

gyere bé, viloja,
szakassz egyet róla..."
Megindultunk mi is
frissen, kora reggel,
csilingelő szavú,
cifra gyermekekkel.

Százszor mondják a dalt,
soha el se vétik,
elkísértek vele
a falu végéig."

Áprily Lajos

A hernádi római katolikus templom oltárképe (Szűcs-Ipacs)

A TARTALOMBÓL

Májusi meglepetések

Megint a mi betyárunkról

A révfülöpi tábor története
és jelene

Itt élünk közöttetek –
A Szappanos házaspár

Mesélő útszéli kereszték

Hírek!

Egyesületünk hivatalos hírei

Naptár

Kistérségi fúvószenekar ünnepi
hangversenye Dabason

Pünkösdi

MÁJUSI FÁK

A nagyobbacska lányok tudják, hogy miért is fontos nap május 1-je. Nem a munka ünnepe miatt, hanem azért, mert ezen a napon a legények májusfát szoktak állítani a nekik kedves lány háza elé. Régi szokás ez, amivel a tavaszt is köszöntik.

De mintha mára elkopott volna ez a szokás (vagy már nehezebb fát szerezni). Kevesebb lány mondhatja el magáról, hogy éjszaka májusfát ástak a házuk elé.

Az Örökség Egyesület Revák József és Sas Ferenc segítségével évek óta díszít májfát a község főterén. Az idei különösen szépre sikerült.

A másik fa nem éppen tavaszi: egy fenyő, amit ajándékba kapott a falu. Már tavaly december elején híre jött, hogy Varga Attila és felesége a Gyóni útról

gyökeres ezüstoffenyőt adna karácsonyfának. Akkor már túl késő volt áttelepíteni, de Sas Feri tavasszal az első adandó alkalommal intézkedett: kiemelték a fát, majd a Schön-Bau Kft. segítségével a Főterre szállították és a helyére emelték. Közhasznú munkásaink gondosan beiszapolták a gyökerét.

Már csak egy dolgunk volt: várni és figyelni, megfogja-e az átültetett hatalmas fenyő. És május 1-jén, amikor a májfát díszítettük, Feri felhívta a figyelmünket az ágvégeken megjelent élénkzöld hajtásokra. Talán túl vagyunk a nehezen. Vigyázzunk rá, hogy sokáig ez a fa lehessen a község karácsonyfája. Köszönjük Varga Attilának és családjának ezt a szép ajándékot.

-pm-

EGY KŐ A MÚLTBÓL

Talán kevesen tudják, hogy Hernád a középkorban templomos település volt, azonban ezt a templomot a török hadjáratok szinte teljesen elpusztították az itt élő lakossággal együtt. Mindig szerettem volna tudni, hogy hol állt ez a templom, mert jó arra gondolni, hogy olyan tájon élünk, amely jelentős történelmi múlttal rendelkezik, s ahol községbe szervezve, katolikus hitben élték mindennapjaikat az emberek. A templom létének bizonyítéka Czagányi László helytörténész Elfelejtett hernádi hétköznapiak című munkájában található:

„A két oklevél lehetővé teszi a korabeli falu néhány sajátosságának felvázolását. A falu középpontjában a templom állt, ennek két oldalán sorakoztak a belső telkek, rajta a jobbágyok és a nemesek (kurián álló) udvarházaival. E házak bizonyára az alföldi parasztházakra jellemző vályogépületek voltak. A kőépület ekkor még ritka, a Pakonyiak pl. 1418-ban Zsigmond királytól kértek engedélyt erődítmény építésére, ami alighanem kőházat jelent. Hernádon kőből bizonyára csak a templom épült (mint a romokban ma is látható pótharaszti) vagy téglából (a vacsihoz hasonlóan); e templom romjai még a 19. sz. végén is ott álltak a hernádi pusztán.”

Kutatásaim során jó emlékezetű emberek segítségével, valamint régi térképek felkutatásával meggletem a hernádi Szent Kereszt Templom helyét. Aztán tavasszal történt egy érdekes eset: az eke egy hatalmas követ fordított ki a szántóföldből, s ez a kő minden bizonnyal ennek a templomnak az építőanyaga volt, hiszen erre a tájra a mészkő nem jellemző. Örömmel helyeztem biztonságba bízva abban, hogy egyszer majd egy kiállítás része lehet, és segít megismertetni az itt élő emberekkel saját múltjukat.

Pallaga Mária

„Az ember, ha nem emlékezik múltjára, amelynek segítségével újra meghatározhatja helyét a világban, az ember, aki nélkülözi népének és más népeknek történelmi tapasztalatait, kívül marad a történelmi perspektíván és csak a mának képes élni.”

(Csingiz Ajmatov)

Örökség Egyesület
Hernád

**Kérjük, támogassák
hagyományörző
tevékenységünket!**

Számlaszámunk:

65500037-30052836-53000010

Egyesületünk köszönettel
fogadja 1%-os felajánlásait.

Adószámunk: 18712342-1-13

**Kiadványunk Hernád Község
Önkormányzata támogatásával
jelenik meg.**

Örökségünk

A hernádi Örökség Kulturális
és Hagyományörző Egyesület kiadványa

Szerkeszti: Zsírosné Pallaga Mária

Írták: Zsírosné Pallaga Mária, Sponga Tamás,
Zsíros József, Latyak Ferenc és Miklósi László

Nyilvántartási szám: 163/0174-1/2007.

Postacím: 2376 Hernád, Fő u. 149.

Tel.: 06-29-374-125

E-mail: orokseg_egyesulet@hernad.hu

Kiadja: a Pressman Nyomdaipari Bt.

Felelős kiadó: Bálint Ferenc ügyvezető igazgató

Készült a Pressman Nyomdaipari Bt.

gondozásában, Dabason

(Tel.: 29/365-564; 06/30-210-5644)

MEGINT A MI BETYÁRUNKRÓL

Többször foglalkoztunk már Szabó (Bogár) Imrével, a „mi betyárunkkal”, akiről úgy tartja a nép emlékezete, hogy Hernádon élt, s itt is fogta el Balla Kálmán dabasi csendbiztos. **Szenti Tibor író, néprajzkutató Betyártörténetek** című könyvében az alábbi adatokra bukkantam a Bogár családról:

Nagy Czirok László alaposan ludas a betyárokról terjesztett romantikus kép megrajzolásában. A csongrádi származású Bogár család: János a nagy-apa, Imre a fia, és ennek két fia: Imre és Jakab Bócsa-pusztán telepedtek le. Róluk írta: „Rablásaikat apránként és oly mértékben kezdték, ahogy azt számukra a szükség parancsolta. Akkor is

csak az uradalmakat, nagybérloket s a gazdagokat zsarolták, de a szegényeket nem bántották.” Egy mondattal lejjebb ismét kibújik a szög a zsákból: „Lassan a Bogárok is elvadultak, nem egyszer erőszakoskodtak is.”

(Nagy Czirok László (1883-1970)
néprajzkutató volt.)

A kép Kiskunfélegyházán, a város múzeumában készült és egy kiadványt ábrázol, amely ifj. Tatár Péter tollából született és a mi betyárunk életéről és haláláról szól.

Várjuk Önöket egyesületi programjainkon

Június 10. (vasárnap)

Úrnapi sátor állítás a Nyugdíjas Egyesülettel közösen

Augusztus 4. (vasárnap)

20. hernádi falunapon egyesületi részvétel kézműves sátorral

Szeptember 15. (szombat)

Szüreti felvonuláson résztvevők vendéglátása a Tájháznál

Október 20. (szombat)

Közös főzés a hernádi civil szervezetekkel

November 2. (vasárnap) 15 óra

Adventi koszorú elhelyezése a Főtéren, első gyertya meggyújtása

December 15. (vasárnap) 15 óra

Karácsonyi kézműves délután

A RÉVFÜLÖPI TÁBOR TÖRTÉNETE ÉS JELENE

Tavaly a gyáli zenekarral együtt táboroztunk

Egy modern épület a sok közül

1967-ben az akkori dabasi járás KISZ titkára vehette birtokba a tábor területét, indította el az első turnust Révfülöpön. A tábor egy erdőben búj meg, sátrakban laktak a gyerekek, a sátrakat a honvédség biztosította. A tisztálkodásra egy horganyzott lemezvályú fölé szerelt csapsor adta a vizet. A konyha a hagyományos üst és az azt körbevevő sátor volt.

Igazi nomád körülmények!

1968- 1972 között egy ötletből kiindulva téglapépület építésébe kezdtek a járás vállalatjai felajánlásából származó pénzekből. Ekkor készült el a lapos tetejű ebédlő, majd a vizesblokk. Néhány év elteltével a települések termelőszövetkezeteinek építőipari ágazatai, munkajelüket feláldozó dolgozók belekezdtek a faházak építésébe, a sátrak cseréjébe. A 70-es évek végére 5 nagy faház -12 személyesek- emeletes ágyakkal, 13 kis faház - 8 személyes, valamint egy - a személyzetnek szánt faház készült el. 135 gyereket fogadott egy - egy turnus.

A házak karbantartása, az ÁNTSZ követelményeinek szigorodása miatt a rendszerváltás környékén a táborozók kórházakat álmodtak a faházak helyére. Volt egy csekély vezetői kör, aki pénzt látott a tábor értékesítésében és a tábor megszüntetéséért tört lándzsát.

Ekkor néhány józan gondolkodású gazdasági szakember -Baji József vezetésével- egy asztalhoz ültette a környék újonnan megvá-

lasztott polgármestereinek nagy részét. Az eredmény: Dabas és Környéke Üdültábor Alapítvány

Minden község meghatározott százalékban birtokolja a területet, fizeti a felújításhoz, továbbépítéshez szükséges összegeket. A tábor nonprofit gazdálkodást folytat.

A kuratórium felügyel és szervezi a turnusokat.

Ettől kezdve a táborban 15 kőépület épült, megszépült a környezet és igényes nyaraltatást biztosított a gyerekeknek. 2005-ben súlyos veszteség ért bennünket: Baji József halálával a tábor " apukája " eltávozott. Egy évvel később a tábor az Ő nevét vette fel. 2010-ben az ebédlőt is átépítették, így majdnem kész az elképzelt beruházás. 2011. megújult a vizesblokk, épül a tetőtér...

2012 tavasz: A gazdasági helyzet, a táboroknak nyújtott állami segítség hiánya, pályázati lehetőségek megszűnése miatt egyre kevesebben tudják kigazdálkodni a családi háztartásból a tábor árát. Korábban sorban álltak, hogy bejuthassanak egy – egy turnusba, most nincs rá pénz. Nem adjuk fel, keressük a megoldást. Idén 8 turnus indul, átlag 100 gyerek jut egy turnusra. A hernádiak július 19 – 26. között tölthetik a táborban a nyarat, de csak akkor, ha magatartásukkal is kiérdemlik ezt.

Reméljük, az időjárás is partner lesz a pihenésben!

Miklósi László

ISMÉT SZEBBEK LETTÜNK!

Templomunk

Február utolsó napjaiban kezdődött meg a hernádi római katolikus templom felújítása. Május 24-én a Váci Egyházmegye Főépítésének jelenlétében megtörtént a templom műszaki átadás-átvétele. Elkészült hát.

Régen vártunk erre a napra. A hernádi templomot az 50-es évek végén építették közösségi összefogással, s jórészt a hívek által biztosított és az akkoriban hozzáférhető anyagok felhasználásával. Nem az utcafronton helyezkedik el, hanem mintegy 30 m-rel beljebb, tornyot sem építettek hozzá. 2007-ben közadakozásból, önkormányzati segítséggel és egyházmegyei támogatással belső felújítást hajtottak rajta végre. 2009-ben Balázs Mihály Ybl-, Kossuth- és Prima Primissima-díjas építész, aki a község szülötte, megajándékozta az Egyházközséget egy közösségi ház tervével. 2010-ben egyházmegyei finanszírozással megépült a Szent Család-Ház, a hernádi római katolikus egyházközség közösségi háza.

A felújítás célja az volt, hogy a Templom küllemében is meg tudjon felelni a feladatának, illetve az, hogy éppen úgy, mint a község többi középülete, növelje az épített környezet szépségét, esztétikusságát. Templom külső felújítása során sor kerül a hullámpala héjazat bontására és, lemezes cserépre cserélésére (323 m²), a sekrestye fa tetőszerkezetének bontására és cseréjére, a külső vakolat bontására, újravakolására és színezésére (476 m²), az elektromos vezetékek földkábelrel történő kiváltására, bádigos munkákra, csatornaépítésre, a lépcső átépítésére, akadálymentesítésre (rámpa építése) a belső bejárati ajtó cseréjére a kerekesszékesek közlekedésének biztosítására.

A felújított katolikus templomot 2012. július 14-én (szombaton) 10 órakor szentmise keretében benedíkalja (szenteli meg) dr. Beer Miklós, egyházmegyéink püspöke.

PaMa

*Jutka néni kedvence a tojáscsipkés
Józsi bácsival állandó résztvevői a húsvéti tojásművességnek*

Mióta éltek Hernádon?

Józsi bácsi: 1983. júniusban költöztünk Hernádra, ha jól számolom már huszonkilenc éve. Előtte a békásmegyeri lakótelepen éltünk, Budapesten.

Mi volt az oka a költözködésnek?

Jutka néni: Régi álmunk volt apával, hogy vidéken parasztházban éljünk. Családi vállalkozást szerettünk volna beindítani, ami - hál' Istennek - sikerült is. Mikor Hernádra költöztünk virágkertészettel kezdtünk foglalkozni. Egy bizonyos idő eltelte után azonban profilt kellett váltanunk, áttértünk selyemvirág készítésre.

Hogy sikerült a beilleszkedés?

Józsi bácsi: Nagyon sokat dolgoztunk, jóformán alig voltunk távol az otthonunktól. Mégis, hamar megszerettük az ittlétet, úgy érezzük a környezetünk elfogadott bennünket és nekünk sem okozott problémát elfogadni a környezetünket.

Ha jól tudom, két gyermeketek van?

Józsi bácsi: Zita és Jocó, és van négy unokánk is. Mindketten itt alapítottak családot, Zita jó pár éve vezet virágüzletet Hernádon, Jocó pedig egy vállalatnál dolgozik.

Mióta vagytok házасok?

Jutka néni: (cinkos mosollyal, huncut tekintettel összenéznek Józsi bácsival) 1966 óta, vagyis 46 éve élünk boldog házasságban.

Szerintetek mi a jó házasság titka?

Józsi bácsi: Isteni jelenlét, szeretet, kölcsönös tisztelet, egymás segítése, beszélgetés.

Jutka néni, mondanál néhány gondolatot a hobbidról?

Jutka néni: (mosolyogva) Tojásfestésre és csipkzésre gondolsz?

Igen! Hogy kerültél kapcsolatba velük?

Jutka néni: Évekkel ezelőtt tanultam egy selyemvirág készítő ismerősömtől, kollegámtól.

Az egyik munkám (tojásfa) a hernádi Művelődési Házban lett kiállítva. Nemsokára felkérést kaptam az Örökség Kulturális Egyesülettől, hogy a húsvéti előkészületekben megosszam másokkal is az ezen a területen szerzett tapasztalataimat. Boldogan teszek eleget a felkérésnek, és szívesen tanítom másoknak is a tojásfestés és csipkzés rejtjelmeit.

Nemrégiben presbiterre választottak az Örökényi Református Gyülekezetben. Mit jelent ez pontosan?

Jutka néni: Apa római katolikus, én református vagyok, de ez soha nem volt kérdés vagy probléma közöttünk. Egy időben a katolikusokhoz, körülbelül tíz éve pedig a reformátusokhoz járunk Örökényre. Hernád Örökény szórvány gyülekezetének számít, mert nincs saját önálló gyülekezete, temploma. Azonban hosszú ideje működik Hernádon is minden hónap első vasárnapján Istentisztelet, az általános iskolában. Nemrégiben az önkormányzattól kaptunk egy telket templomépítés céljára. Ezen, és a Hernádon élő református hívek egyre gyarapodó érdeklődésén felbátorodva, Szemők Andrea tiszteletes asszony eléréséig látta az időt, hogy Hernádnak is legyen presbitere. Engem ért az a nagy megtiszteltetés, hogy ezt a tisztséget betölthetem.

Presbiterként mit tudsz tenni a Hernádon élőkért?

Jutka néni: Régi nagy álmom, hogy Hernádnak legyen saját református temploma! Azonban ahhoz, hogy ez megvalósuljon, mindenekelőtt egy olyan református közösség szervezésére van szükség, amely kész áldozatokat hozni e nemes cél érdekében. Első lépésként azoknak a személyeknek felkutatását tartom fontosnak, akik szívesen vállalnának részt ebből a közösségből.

Végezetül mit tapasztaltok, milyen Hernádon élni?

Jutka néni, Józsi bácsival egyetértésben: Igyekszünk mindenkivel jó viszonyt ápolni, és azt tapasztaltuk, hogy csodálatos, segítőkész, szeretetreméltó emberek élnek Hernádon, kiknek ezúton is kívánjuk Isten gazdag áldását az életükre.

Köszönöm a beszélgetést!

Latyák Feri

Húsvéti tojásművesség

Az egyesületi programok közül kiemelkednek a kézműves foglalatosságok, hiszen tagjaink között szép számmal akadnak olyanok, akik nagy ügyességgel, szívesen tevékenykednek és tanítanak meg másokat értékes díszítési technikákra. Évente két alkalommal, húsvét és karácsony előtt rendezzük meg kézműves délutánunkat a művelődési házban, mindig hatalmas sikerrel.

Felnőtt és gyermek egyaránt érdekes és értékes órákat tölt el ragasztással, nyirbálással, szöszöléssel, forgácsolással, maszatolással, s a végeredmény minden esetben gyönyörű.

Mesélő útszéli keresztek

Az autópálya hernádi felüljárójától kiindulva 15 km-es körben öt Árpád-kori templom romjait vagy azok helyét kerestem már fel személyesen. Ezt annak bizonyítékeként említem meg, hogy a középkorban ez a vidék mennyire sűrűn lakott volt és mennyire vallásos emberek éltek itt.

Az oszmán török megszállás néhány év híján 200 évig tartott. Legtöbbet az ország középső és déli részei szenvedtek. A lakosság elpusztult vagy biztonságosabb vidékre menekült. A nagyobb hadjáratok országrésznyi területeket tettek lakhatatlanná. A két évszázados küzdelemből ((Mátyás király idejéhez viszonyítva) egyharmadára fogyatkozott lakossággal, többszörösen végigpusztítva került ki az ország. Az Alföldön megyényi területek vadultak el, mintha sosem járta volna eke a szántóföldeket. Sok falu helyét pusztá templomrom jelezte, amit új házak építéséhez kőbányának használtak a visszatérők. Az először a 1300-as években említett hernádi Szent Kereszt Templom is erre a sorsa jutott.

A Rákóczi szabadságharc leverésével hosszú időkre vége szakadt a háborúskodásnak. Megindult a gyér népességű, lakatlan vidékek betelepítése.

A korabeli ország északi és nyugati részein ekkortájt sok helyen elviselhetetlenségig fokozódott a földesúri elnyomás. A parasztok közt mesés történetek keringtek a déli területekről, arról, hogy korlátlanul osztják a földet és kevesebb az adó. A jobb megélhetés reményében ezerszám keltek útra az északi és a nyugati vármegyékből a magyarok és a szlovákok. Dél-Alföldre a török ellen vereséget szenvedett szerbek kértek bebocsátást, a bécsi udvar pedig Németországban toborzott telepeseket, nemcsak munkaerő pótlásra, hanem azzal a politikai megfontolással, hogy az elmúlt századokban ellene többször felkelt magyarokat ezzel is fékezze.

A 18. század egész folyamán tartott a betelepülés és a lakosság vándorlása. Akkor alakultak ki vidékünk mai, sajátos nemzetiségi viszonyai is. Érdekességgént említem meg, hogy az én családom ősei is a mai Németország egyik vidékéről kerültek ide Hernád környékére, de az ő őseik, a Faitok, Angliából menekültek VIII. Henrik vallásreformja idején Németországba. A Faith jelentése: hűséges a hitéhez.

Az első keresztek nagy valószínűséggel ezek a betelepülők állították. A határoknál, az út mellett felállított kő vagy fakeresztek a tájékozódást segítették, földrajzi tájegységek kezdetének és végének jelzésével. Ilyen egységek a falu, a tanya, a szántó, a magánbirtok voltak.

Községünkben ezeket a keresztek az ősi településhatárok emlékét őrzik. Átvitt értelemben a kereszt szolgálja a lelki eligazodást, figyelmeztet a határok (a kezdet és a vég, magasság és mélység) jelentőségének felismerésében. Hegy- és dombtetőkre is hasonló céllal állítottak keresztet. Katolikus országokban nincs jelentősebb hegycsúcs kereszt nélkül. Egy csúcs megmászása a gondolkodó ember számára egyben a túlvilághihoz, a kereszthez való felkapaszkodást is jelentette, mert ott az ember megérzi és megérti, hogy egy világ határához, végéhez és egy másik világ megsejtéséhez érkezett. Latin elnevezése (crux viator) ezen kívül arra utal, hogy a Kereszt (azaz Isten Fia) az emberrel együtt járja a küzdelmes földi utat, ott van vele mindig, ha dönteni kell. A kereszt a kereszténységben Krisztus szenvedésének, magának Krisztusnak a halál felett aratott győzelmének a szimbóluma. Egyszerre halál- és életjelkép. A legenda szerint a paradicsomi bűnbeesés fájából ácsolták.

Különböző népeknél ősidőktől alkalmazott jel az egyenlő szárú kereszt, az eredetileg égtájkeresztként mint tér-idő jelként szolgált. A tanmesékben és a mindennapi életben is találkozunk vele.

Ha a déli félgömbön feltekintünk az égre, a Dél Keresztjét látjuk csillagokból kirakva, a hajósokat segíti a tájékozódásban. A növények egy részén a levelek keresztben, átellenesen fejlődnek. Az ölelésre tárt karok keresztet formálnak. József Attila az összerakott gabonakévéket keresztbe rakott életnek nevezi. A matematikában keresztet rajzolunk az összeadandó mennyiségek közé. A zenében kettős kereszttel jelöljük egy hang fél hanggal való felemelését. A szenvedő emberre pedig azt mondjuk: hordja a keresztjét. A kereszténység dicsőséges jelképévé azután lehetett, hogy Nagy Konstantin az új hitet államvallássá tette.

De térjünk vissza az útszéli keresztekhez és azok állításának történetéhez! A 16. században megjelenő reformáció a szentek képeivel, szobraival együtt (ahol tudta) a keresztek is eltűntette. Ez ellen mondta ki a nagyszombati zsinat 1629-ben, hogy a szobrokat és szentképeket tartsák meg, ha szükséges, állítsák helyre, hogy az arra járókat imádságra indítsák.

A keresztállítás különösen 1800 és 1930 között lett gyakori. Ekkorra népesült be a lakatlanná tett területek nagy része. A felszabadult jobbágyság, különböző nemzetiségű telepések teremtettek otthont maguknak. Közülük kerültek ki a keresztállítók. Az

egyház csak felszentelte, megáldotta az egyéni buzgóságból állított kereszteket. Fogadalomból vagy hálából, esetleg régi szerencsétlenségek emlékeként emelték őket, akárcsak őseink a falu körül található kereszteket. Magánszemélyek, egy-egy család vagy akár egy egész falu fogott össze. A tanyákon vagy az olyan településeken, ahol nem volt templom, az emberek ünnepnapokon a keresztekhez jöttek össze. Istentiszteletet tartottak, imádkoztak, áldoztak hitüknek. Néhol harangláb is állt a kereszt mellett, hogy hangjával jelezze a környék lakóinak a halál, a születés, az ünnep napjait, közösséget toborozzon össze, hogy a fontos alkalmakkor együtt legyenek.

A szentelés nagy ünnepséggel, a helyszínen bemutatott misével és prédikációval történt. Tanúi lehettünk ilyen jeles eseménynek pár éve, amikor a Vásáreczki család a régi iskola melletti keresztet rendbe hozta és felújította.

A keresztnek gyakran keresztapát, keresztanyát választottak, akik felelősséget viseltek érte. De a legtöbbször lányok, asszonyok viselik gondját. Szombatonként friss virágot visznek, halottak napján gyertyát égetnek. Az előtte elhaladó férfiak megemelik a kalapjukat, keresztet vetnek, az asszonyok együtt imádkoznak, koszorút helyeznek el rajta és térdelve könyörögnek esőért, gyermekáldásért.

Búcsújárók, zarándokok, ha útjukba kereszt esik, énekkel, imával köszöntik azt. Nem is olyan régen még szokás volt a környékünkön is, hogy a határban álló, szántóföldeken, gyümölcsösök, szőlőültetvények mellett lévő kereszteket zenekar által kísért processzióval keresték fel, esőért könyörögve, szél, villámlás, jégverés, aszály, árvíz ellen kérve az égiek segítségét.

A kereszt szimbólum köszön vissza Krisztus halálakor, Húsvét ünnepén a természetből is, hiszen erre az időszakra esik a tavaszi napéjegylenlőség, amikor a Nap keresztetzi az Égi Egyenlítőt. Ilyenkor tavasszal jön el az ideje a húsvéti határjárásnak. Egyházi jelentése mellett a tavaszi vetések mágikus védelme, a határjelek megújítása volt a célja. Nagyszombatról vasárnapra virradó éjszakán a Jézus-keresés, Isten-keresés, Szent Sír-keresés elnevezésű népi ájtatosság volt szokás. Ekkor, Nagyszombat éjszakáján végigjárták a falubeli és a határban lévő kereszteket. A legtávolabbi keresztnél elrejtették Krisztus szobrát és azt vitték vissza diadalmenetben a templomba.

Engedjék meg, hogy megosszam egy olvasmányom élményét Önökkel. És egyben szolgáljon mementóul azoknak, akik e kietlen, elhagyott pusztákat megtöltötték élettel, otthont teremtve maguknak, szülőföldet, hazát hoztak létre számunkra, vagyis azoknak a soknemzetiségű telepeseknek, akik az őseink voltak, s kiket a hit kovácsolt egységbe.

Bárak, az Őszövetség karizmatikus népe hitéért, szabadságáért küzdő harcos szavait idézem, aki még látta Mózes kőtábláit és mélyen megérintette az: „Azokra a kőtáblákra az élet legtermészetesebb törvényei voltak ősi betűkkel fölírva. Megértettem: vannak parancsok, amelyek végtelen messzeségből időtlen messzeségbe tartanak és nélkülük nincs emberi élet. Megéreztem a végtelen időt és tudtam már, hogy a mai napról-napra való életünk olyan törvények szerint halad, amelyek örökké valók. Engedelmeskedünk a parancsoknak, mert nélküle nem élhetünk. Ha pedig engedelmeskedünk a parancsoknak, akkor szolgálom a parancsolót. Űr nélkül nincs parancs.

Látogassuk végig a hernádi útszéli kereszteket!

Hartyáni úti kereszt: Az emlékezet szerint ezt a keresztet az 1910 és 1920 közötti időben Surman Jakab földbirtokos állította. Valószínűleg a földműveléssel kapcsolatos tapasztalatai és hite indította erre. Ugyanis úgy értesültem róla, hogy Surman Jakab a jégverés ellenében kért védelmet keresztjével Istentől. Valószínűleg termését valamikor természeti csapás érte és azokban az időkben egy ilyen katasztrófa nagyon súlyos csapás lehetett a gazdaság jövőjére nézve.

Hartyán közelében a régi hartyáni úton egyébként egy kis kápolna is állt (természetesen kereszttel), ami a fagyok elleni mádságok elmondásának helye volt. Ide kívánczik egy régi, eredeti könyörgés, amit tavasszal az ilyen keresztekhez mondtak el:

„Adjunk hálát a mi kegyelmes teremő urunknak és Istenünknek, hogy megadta érnünk a mai dicsőséges napot, úgy mint Krisztus urunk halottából való dicsőséges feltámadásának szent ünnepét. Azért irgalmasságát kérjük ezen vetésekre, hogy azokat a jég el ne verje, a forgószeél föl ne forgassa, a fergeteg el ne tiporja, a hőségi ki ne égesse, az árvíz el ne ölje, hanem épségben megtartván kezünkbe méltóztassa, hogy az ő szent nevének legnagyobb dicsőségére romlandó testünknek táplálást vehessünk, s annak fölött sok szegény atyánkfíának irgalmasan kedveskedhessünk, kegyesen engedje.”

Az iskolai kereszt: Valamikor a kereszt mögötti épület iskolaként működött, minek emlékét a mellette lévő út Iskola u. elnevezés is őrzi. A 19-20. század fordulóján, mikor az iskola épült és még sokáig, Hernád egy nagyon szétdarabolt település volt. Nagy területen szétszórt, magányos vagy egymáshoz közel épült házakkal. Három hasonló iskola működött akkoriban a faluban, hogy a nagy távolságokból összegyűjtse a tanulni vágyó gyerekeket. Templom és pap híján ezek az iskolák nemcsak tanítottak és akkoriban még neveltek is, hanem a hit oktatása, gyakorlása is feladataik közé tartozott. Vasárnap és ünnepnapokon ide gyűlt a kör-

nyék népessége: imádkoztak, gyakorolták hitüket. A helyi tanítóra hárult akkoriban a hitélet megszervezése és lebonyolítása. Valószínűleg ez a kereszt e tevékenység megerősítésére, jelzésére szolgált. Balázs Misi bácsi felesége, Marika néni mesélte el a következő történetet:

„Az ő gyermekkorában buzgó pedagógusok az ifjúság bevonásával színelőadásokat tanítottak be és adtak elő a környékbeli tanyákon. A hálás közönség produkciójukat gyakran jutalmazta anyagiakkal is. Az így befolyt jelentékeny összeg elgondolkodtatta a színitársulat tagjait, hogy mire is fordítsák azt. Marika néni tanítónője javaslata alapján és a gyerekek beleegyezésével egy szép Mária szobrot vásároltak a fővárosban egy kegytárgyboltban az iskola számára, ami amúgy is az istentiszteletek helyszíne volt.

Az iskola megszűnése után, majd a hernádi templom felépülésekor az új templomba került ez a szobor. Ezt a keresztet a Vásáreczki család újította fel és Simon Miklós plébános úr áldotta meg.

A régi hartyáni úton álló kereszt: Keveset sikerült csak kideríteni róla. Mint a legtöbb útszéli kereszt, a tájékozódást segítette. Az 1700-as évek végétől betelepülő telepések, hogy eligazodjanak, támpontot találjanak, viszonyítani tudjanak a földek kimérésekor, sok esetben keresztet állítottak. Mint látjuk, ez a kereszt ráadásul egy keresztút mellett áll. Több, más más tulajdonú földbirtok találkozott itt, a kereszt tövében. Heli Bandi bácsitól tudom, hogy a Frisz, a Mészáros és a Kis Pista-féle és a Surman-tanyák helyezkedtek el itt, a kereszt körül. A hartyáni gazdák ezen az úton közelítették meg tanyáikat. Valamikor nagy forgalmú út lehetett. Szinte látom, ahogy az erre járó férfiak lovon, kocsin vagy gyalogosan, megemelik a kalapjukat, keresztet vetnek, az asszonyok letérdelnek, elmondanak egy imát és mennek a dolgukra. Ez a régi időkben természetes volt. Ma talán észre sem vesszük, hogy hol járunk.

Hírek!

Szombat elmúltával, a hét első napjának hajnalán, elment a magdalai Mária és a másik Mária, hogy megnézzék a sírt. És íme, nagy földrengés volt, az ÚR angyala leszállt a mennyből, odament, elhengerítette a követ, és leült rá. Tekintete olyan volt, mint a villámlás, és ruhája fehér, mint a hó. Az örök a tőle való félelem miatt megrettentek, és szinte holtra váltak. Az asszonyokat pedig így szólította meg az angyal: "Ti ne féljete! Mert tudom, hogy a megfeszített Jézust keresitek. Nincsen itt, mert feltámadt, amint megmondta. Jöjjetek, nézzétek meg azt a helyet, ahol feküdt. És menjete el gyorsan, mondjátok meg a tanítványainak, hogy feltámadt a halottak közül, és előtette meg Galileába: ott meglátjátok őt. Íme, megmondtam nektek!" Az asszonyok gyorsan eltávoztak a sírtől, félelemmel és nagy örömmel futottak, hogy megvigyék a hírt tanítványainak.

(Máté evangéliuma 28:1-8)

Amikor az asszonyok eltávoztak, íme, néhányan az őrsegből bementek a városba, és jelentették a főpapoknak mindazt, ami történt. Azok pedig összegyűltek a vénekkel, és miután határozatot hoztak, sok ezüstpénzt adtak a katonáknak, és így szóltak: "Ezt mondjátok: Tanítványai éjjel odajöttek, és ellopták őt amíg mi aludtunk. És ha a helytartó meghallja ezt, majd mi meggyőzzük, és kimentünk benneteket a bajból." Azok elfogadták a pénzt, és úgy tettek, ahogyan kioktatták őket. El is terjedt ez a szóbeszéd a zsidók között mind a mai napig.

(Máté evangéliuma 28:11-15)

Két hír. Az első feltámadásról, az ígéret beteljesüléséről, a viszontlátás reményéről, az életről szól. A húsvét üzenete ez. Örömhír, Örömmüzenet. A második megvesztegetésről, hazugságról, árulásról, a pénz szerelméről, halálról szóló üzenet. A félelem üzenete.

Mindkét hír terjed több mint kétezer éve, mind a mai napig. Hol egyik, hol pedig a másik szól hangosabban, igyekezőn felülkerekedni a másikon. A hírek harcban állnak egymással, területért folyik a küzdelem, területért, mely nem más, mint az emberi lélek.

Manapság nem telik el úgy egy perc, óra, nap, hogy ne találkoznánk a második hírrel, mikor kinyitjuk a rádiót, televíziót, internetet vagy kezünkbe vesszük a napi sajtót. Nem telik el úgy egy nap, hogy ne hallanánk szörnyű

balesetekről, gyógyíthatatlan betegségekről, katasztrófákról, a legbrutálisabb gyilkosságokról, háborúkról, terrorcselekményekről, gazdasági válságról, árulásról, a legkülönbözőbb emberek magánéleti titkairól.

A második hír agresszív, támad, megmélyezve az emberi lelket, félelemmel, aggodással, kétellyel, letargiával, depresszióval, reménytelenséggel, halállal. Kiszorítva ez által az emberi szívből a jót, szépet, meghittséget, hitet, reményt, szeretetet. Még nem marad más, mint a közöny és beletörődés.

Azonban az első hír is hallatja a hangját. Igaz manapság kicsit halkabban, visszafogottabban. Talán a hírvivők szégyenlőssége, bátortalansága, kényelem szeretete az ok, de a hír mégis terjed és nincs az a sötétség, káosz, reménytelen állapot melyen át ne törne. A húsvéti üzenet ma is szól:

„nincsen itt, mert feltámadt...Ti ne féljete!”

Mi vajon melyik hírre hallgatunk, melyik hírek hiszünk? Szívünket, lelkünket melyik hír számára tesszük elérhetővé? Mi a tömegből mit kiáltunk, kit engedjenek szabadon? Barnabást, a gyilkost vagy Jézust, a Krisztust?

A vöröstói kálváriadomb (Fotó: Zsíros)

Latyák Feri

Heli Bandi bácsi -féle kereszt: Ezt a keresztet Kaldenecker József emlékére emeltette a családja. Józsi bácsit az I. világháború szakította el a családjától. Az olasz fronton harcolt és sebesült meg, még az Osztrák-Magyar Monarchia katonájaként. Sebesülése olyan súlyos lehetett, hogy hosszú évekig nem hallatott magáról. A család kerestette, érdeklődött felőle, de eredménytelenül. Az 1930-as évek elején úgy döntöttek, hogy az eltűnt katonát, családfele emlékére keresztet állíttatnak a Kaldenecker-tanyával szemben, az út szélén.

A dolog érdekessége, hogy a kereszt elkészítésével egy orosz, az I. világháború idején itt ragadt, katonát bíztak meg. Ez a fiatalember a háború befejezése után ügyes, dolgos, talpraesett embernek bizonyult. Alkalmi munkákból, béresnek állva tartotta el magát. A festés és szobrászkodás területén is jeleskedett. Így esett a Kaldenecker család választása őrá. Mire készen lett a kereszttel, az eltűnt, halottnak hitt katonát kutatásnak köszönhetően, épségben hazatért Olaszországból.

Turcsán János-féle kereszt: Turcsán János módos gazdaként emlegett, 12 gyerekes családjában állíttatta meg a II. világháborút megelőző években. Birtoka innen a kereszttől Farkas Bözsi néni házáig, a Dextertől a mai autópálya vonaláig és a bezárt szeméttelen túl területekig terjedt. Halastavat, strandot és kocsmát működtetett. Szeszifőzdéje volt a főútcán, melynek néhány fala még ma is áll.

Annak idején jellemző volt a nagybirtok tulajdonosaira, hogy keresztet állítottak a földjükön a család és a birtok védelmére. Jani bácsinak ezen kívül is szoros kapcsolata volt az egyházzal, hiszen Pusztavacson a templommal kapcsolatos ügyeket, teendőket intézte, tette, afféle temp-

lomszolgai feladatokat látott el. Birtoka idővel elaprózódott, mert számos gyermeke között osztotta el azt. Az idők folyamán a kereszt is megrongálódott, kitört. Racskó János, a fához jól értő, azzal foglalkozó szakember felújította és a mostani helyére állította fel, hiszen régebben az úttól sokkal beljebb volt látható.

Buszfordulói keresztnekél: A tanyákon vagy olyan településeken, ahol nem volt templom, az emberek az ünnepnapokon a keresztnél jöttek össze. Istentiszteletet tartottak, imádkoztak, áldoztak hitüknek. Néhol harangláb is állt a kereszt mellett, hogy hangjával jelezze a környék lakosainak a halál, a születés, az ünnep napjait. Közösséget toborzott, hogy a fontos, jeles alkalmakkor együtt legyenek. Ilyen helyen állunk most. A harangláb már sajnos nincs itt, harangja az emlékezet szerint templomunk haranglábjának felső harangja.

A kereszt a Bán-család megmaradt tagjának, Bán Jánosnak köszönhető. A zsidó származású Bán család a II. világháború előtti időben a kereszttel átellenben, ott a sarkon, egy kis boltot működtetett. Az őket ismerők jóra való, dolgos, becsületes embereknek tudták őket. A két fiú, János és József az egyik helyi zenekarban is játszott. Azután a háború idején az egész család koncentrációs táborba került. Egyedül Bán János jött onnan haza. Valószínűleg megmenekülése és a család emlékére állította a keresztet.

Köszönöm a segítséget Balázs Misi bácsiéknek, Szluka Jani bácsiéknek, Papp Lajos bácsiéknek és Heli Bandi bácsinak.

Zsíros József

BESZÁMOLÓ A TAVASZI EGYESÜLETI KÖZGYŰLÉSRŐL

Egyesületünk Közgyűlésére március 27-én került sor, amelyen az egyesület tagsága az alábbi határozatokat hozta:

1/2012.(III.27.) sz. közgyűlési határozat: A Közgyűlés a 2011. évi egyesületi tevékenységről szóló beszámolót egyhangúlag elfogadta.

2/2012.(III.27.) sz. közgyűlési határozat: A közgyűlés az egyesület gazdálkodásának 2011. évi mérlegét és közhasznúsági jelentését egyhangúlag elfogadta.

3/2012.(III.7.) sz. közgyűlési határozat: A Közgyűlés a tagok által fizetendő 2012. évi tagdíjat 2.000.- Ft-ban állapítja meg.

4/2012.(III.27.) sz. közgyűlési határozat: Az egyesület Közgyűlése titkos szavazással, egyhangú döntéssel további három évre az elnökség tagjának megválasztotta: Tóthné Lukács Jolánt, Sponga Tamást, Kovács Istvánnét, Takácsné Holi Andreát és Zsírosné Pallaga Máriát.

5/2011.(III.7.) sz. közgyűlési határozat: A Közgyűlés a 2012. évi rendezvények megtartásával egyetért. Megbízta az Elnökséget kutassa fel a tevékenységre támogatást nyújtó pályázati lehetőségeket, s felhatalmazza az elnököt, hogy pályázatokat nyújtson be.

A megválasztott elnökség a tagjai sorából titkos szavazással elnököt választott az alábbiak szerint:

1/2012.(III.27.) sz. elnökségi határozat: az elnökség saját tagjai közül titkos szavazással, egyhangúlag Zsírosné Pallaga Máriát választotta elnöknek.

Az Örökség Kulturális és Hagyományőrző Egyesület 2011. évi közhasznúsági jelentése (kivonat)

Kapott támogatások:

Pályázaton nyert támogatás és önkormányzati támogatás:

Hernád Község Önkormányzata 100.000.-Ft

Nemzeti Civil Alapprogram 160.000.- Ft

Kapott kamatok betét után 1.096.- Ft

Tagdíj 26.000.- Ft

1 %-os támogatás 27.414.- Ft

Vagyon felhasználási kimutatás

2011. évi nyitó vagyon 279 eFt

2011. évi Bevételek 314 eFt

2011. évi kiadások (egyesület működésével kapcsolatos)

539 eFt

2011. évben alapszabály szerinti célra fordított kiadás

539 e Ft

2011. évi követelés

70 eFt

2011. évi záró vagyon

54 eFt

Cél szerinti juttatások kimutatása

Alapszabályban meghatározott közhasznú tevékenységre

kifizetett összes ráfordítás

492 eFt

Pályázati nyereség felhasználása

A Hernád Községi Önkormányzat által nyújtott 100.000 Ft támogatást az Örökségünk c. lap megjelentetésére fordítottuk. Az NCA pályázaton nyert működési támogatásból egy színes nyomtatót, egy fényképezőgépet vásároltunk, valamint banki- és postaköltségre és irodaszerekre fordítottuk. A kapott 1 %-okat továbbra is a kézműves szekció erősítésére kívánjuk felhasználni.

Rendezvényeink, amelyek megrendezésére a támogatásokat fordítottuk:

Közhasznú tevékenységről szóló rövid tartalmi beszámoló

Az Örökség Kulturális és Hagyományőrző Egyesületet 23 tag 2006. február 7-én alapította azzal a céllal, hogy a helyi közművelődési és hagyományőrző tevékenységet segítse, új rendezvényekkel gyarapítsa, valamint felhívja a figyelmet a már-már elfelejtett néphagyományokra. Az egyesület közhasznú. A Pest Megyei Bíróság 2006. május 3-án vette nyilvántartásba.

Az Egyesület működése az alapszabálynak megfelelő. A 2011. év során is számos rendezvényen bizonyította létjogosultságát a tavaszi rendezvényektől egészen a karácsonyfa-állításig. Az Egyesület egyik büszkesége az Örökségünk című lap kiadása, amely kedvelt a hernádiak körében. A működés az alapító okiratnak megfelelően történik. Az Egyesület vezetőségének tagjai díjazásban nem részesülnek, munkájukat társadalmi munkaként végzik. Az Egyesület közhasznú besorolásának megfelelően tevékenységét a hernádi kulturális hagyományok ápolásának szenteli, vállalkozói tevékenységet nem folytat.

Zsírosné Pallaga Mária elnök

NAPTÁR

Jurij Gagarin
Svédországban

Április 12. - 1961-ben ezen a napon került meg először a Földet **Jurij Gagarin** szovjet űrhajós. 1934-ben született paraszt családba. Szülei nyitott szellemű, a kor mércéjével mérve iskolázott emberek voltak. Iskoláit elvégezve öntőmunkás lett, majd a szaratovi műszaki főiskolán tanult. Érdekelte a repülés, repülőklubnak is tagja volt, ahol 1955-ben sikeres pilótavizsgát tett. 1957-ben MIG-15-ön is letette pilótavizsgát. 1960-ban beválogatták az orosz űrprogramba. Kemény kiképzésnek vetették alá. Gagarint és társát, German Tyitovot elsősorban alacsony termetük miatt választották ki az űrutazásra (Gagarin állítólag csak 157 cm magas volt.) 1961. április 12-én Gagarin egy VOSZTOK űrhajó fedélzetén utazott a világűrbe, ahol 108 percet töltött. Hihetetlen, de a hirtelen népszerűséget Gagarin nagyon rosszul viselte. Ennek és időközben megromlott házasságának tudható be, hogy masszívan inni kezdett. Később visszatért csillagvárosba, ahol a kiképzést vezette. A hivatalos híradások szerint 1968. március 27-én egy rutinrepülés alkalmával zuhant le a repülőgépe, amely következményeként ő és pilótatársa meghalt. Életében és halálában sok összeesküvés-elméletet szöttek az alakja köré, amelyek közül egy sem bizonyosodott be, így a titkok a továbbiakban is romantikus ködbe burkolják Jurij Gagarin életét és halálát.

Örkény István szobrának avatása
2012. április 27-én Örkényen

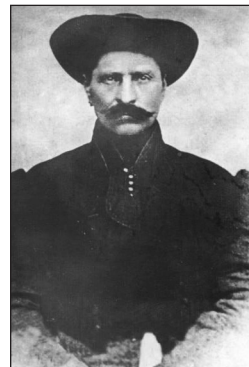
Április 5. - 1912. április 5-én született **Örkény István** Kossuth-díjas író. Jómódú polgárcsaládban látta meg a napvilágot. Érdekes, hogy nem a humán tárgyakat részesítette előnyben tanulmányai során: először vegyész akart lenni, majd pályát módosított és gyógyszerész lett. A második világháborúban

munkaszolgálatos volt a Donnál, majd hadifogságba esett, s csak 1946-ban térhetett haza. 1949-től dramaturgként és lektorként dolgozott, emellett publikált is. Az 1956-os forradalomban való részvételért publikációs tilalommal büntették, ekkor évekig vegyészként dolgozott egy nagy gyógyszergyárban. A magyar abszurd dráma legkiválóbb képviselője. Első elbeszélése 1937-ben jelent meg és egészen a haláláig dolgozott. Híres színdarabjai mellett (Macskajáték, Tóték) az 1967-ben megjelent Egyperces novellák tették nagyon elismertté.

Háromszor nősült. Harmadik felesége, Radnóti Zsuzsa dramaturg kezeli irodalmi hagyatékát. 1979. június 24-én hunyt el, a Farkasréti temetőben nyugszik.

Május 13. - 1912. május 13-án született **Várkonyi Zoltán** színész-rendező. 1949-től tanított a Színház- és Filmművészeti Főiskolán, amelynek 1972-től haláláig a rektora is volt. Boldogan osztotta meg tudását a fiatalokkal. Ez egyébként a filmjeiben is visszaköszön, hiszen szívesen dolgozott együtt fiatal művészekkel. Gondoljunk itt az ifjú Kovács Istvánra és Venczel Verára (Kárpáthy Zoltán, Egri csillagok), de többi alkotásában is nagyon sok fiatal művész kapott szerepet. Szívesen nyúlt történelmi témákhoz és Jókai műveihez (Fekete gyémántok, A kőszívű ember fiai, Föltámadott a tenger). Színészként is egészen kiváló volt, színházban és filmen is nagyon sok szerepet eljátszott. Saját filmjeiben is szívesen közreműködött. 1979. április 10-én hunyt el.

Június 30. - 1908-ban ezen a napon történt az ún. „**junguszkai esemény**”, amikor egy üstökösmag vagy kisbolygó a Föld légkörébe lépve tűzgolyóvá vált, majd becsapódott Szibéria középső részén az Alsó-Tunguszka és a Léná folyó között. Borzalmas pusztítást okozott: 30 kilométeres körzetben kitépte és letarolta a fákat, a legelő állatokat hamuvá égette és egy 65 kilométerre lévő városka házainak ajtaját és ablakait betörte. A tudósok azóta számtalan teóriát dolgoztak ki, hogy mi okozta a jelenséget Ezek között van olyan, amelyik üstökösnek vagy kőmeteoritnak, van amelyik jégaszteroidának tulajdonítja, de van, aki földönkívüliek ténykedését látja az eset mögött. Egyszer biztosan többet tudunk majd, hiszen a Szovjetunió felbomlása óta a terület viszonylag szabadon kutatható, s a technika is egyre fejlettebb.

Rózsa Sándor

Július 10. – 1913-ban ezen a napon született a legismertebb magyar betyár, **Rózsa Sándor**. Irástudatlan és igazi haramia volt, hiába burkolta az emlékezés jótékonyan romantikába. Apját vagy megölték egy rablás alkalmával vagy felakasztották lótolvajlásért. Már nagyon fiatalon megjárta a szegdi börtönt lopásért, gyilkosságért, de onnan is megszökött. Részt vett az 1848/49-es szabadságharcban, amiért annak leverése után szintén vérdíjat tűztek ki a fejére. Elfogták, de népszerűsége miatt nem merték kivégezni, így életfogytiglanra ítélték. Több helyen raboskodott 1868-ig, akkor pedig amnesztiával szabadult. Ezután kísérletet tett arra, hogy becsületesen éljen, de az előítéletek ezt megakadályozták. Ismét összegyűjtötte cimboráit és ott folytatta, ahol a szabadságharc előtt abbahagyta. 1872-ben ismét elfogták és megint életfogytig tartó fegyházra ítélték. 1873-tól Szamosújváron raboskodott, ahol egyre romlott az egészsége és 1878. november 22-én meghalt.

Augusztus 4. – 1875-ben ezen a napon halt meg **Hans Christian Andersen** dán meseíró, a Kis hableány, A kis gyufaárus lány, A borsószem hercegisasszony és A hókirálynő szerzője. 1805. április 2-án született. 1867 óta ünnepnappal tisztelgnek előtte, ez a Gyermekkönyvek Nemzetközi Napja.

(A Wikipedia segítségével készült.)

PaMa

ZENEI HAGYOMÁNYOK ŐRZŐI

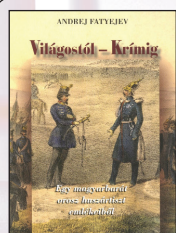
Két esztendővel ezelőtt – felismerve a kistérségi zenei (elsősorban fúvószenei) hagyományok megőrzésének felelősségét, az Ország Közepe Többcélú Kistérségi Társulás úgy határozott, hogy pályázatot nyújt be az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program IV. tengelyének (a LEADER programnak) az intézkedésére, s így zenekari fejlesztést valósít meg a kistérségben. A projektből kivette részét a Dabasi Kossuth Művelődési Központ által szervezett Kistérségi Közkincs Kerekasztal is, amelynek segítségével több településen nyílt lehetőség zenekari bemutatkozásra.

Az elnyert mintegy négymillió forintos támogatást a kistérségi együttes felszerelésére fordították. Új hangszerek, kották és formaruha beszerzése, valamint rengeteg gyakorlás és próba után 2012. március 15-én állt közönsége elé a Kistérségi Fúvószenekar, hogy számot adjon arról, hogy méltón őrzi a zenei hagyományokat. A több mint nyolcszáz koncertlátogató maradandó élménnyel távozott. A másfél órás zenei utazás során több ország, korszak és stílus mutatkozott be.

A zenekar tagjai valamennyien magasan képzett zenészek. Közülük sokan több évtizedes pályát tudhatnak már maguk mögött,

muzsikuskok generációit nevelték fel. Nekik is óriási élmény, hogy régi tanítványaikkal dolgozhatnak együtt. A zenekar művészeti vezetője Tóth Antal.

-p-

ANDREJ FATYJEV – VILÁGOSTÓL - KRÍMIG

(Egy magyarbarát orosz huszártiszt emlékeiből)

Andrej Mihajlovics Fatyjev 1914-ben egy kis orosz faluban -Szemjonovkában - született, nincstelen nemesi családban. Mindössze 52 éves volt, amikor meghalt. Élete nagy részét a hadseregben szolgálta – utolsó éveiben hivatalnokként. Tehetséges volt, érdekelte a költészet, a zene, irodalmi körökben forgott: *Russzkaja beszeda* és a *Szovremennyyk* folyóiratok körül. Laza szálak fűzték Dosztojevszkijhez, Csernisevszkijhez, Nyekraszovhoz. Fatyjevéről, az életéről, a munkásságáról nagyon keveset tudunk. Ha valamelyik lexikonban meglegyünk a nevét, ott is szűkszavú leírások találhatók róla.

Fatyjev katonatiszt volt. 1849-ben abban a cári hadseregben szolgált, amelyik segítette Bécsnek levérni a magyar szabadságharcot. Csapatával végigvonult az országon - Felvidéktől egészen Erdélyig, szemtanúja volt a világos fegyverletételnek. Figyelte a szabadság ízét megtapasztaló embereket, látta, hogy mit vált ki az itt élőkől a fájdalom veszteség. Rokonszenvet érzett a magyarokkal, míg az osztrákok viselkedését ellenszenvvel figyelte. Fatyjev csodálattal nézte a Kárpát-

medencei tájat – az író egyik hőse, az obsitos katona, aki a magyarországi hadjáratokban is részt vett, valóságos paradicsomnak látta a magyar tájat...

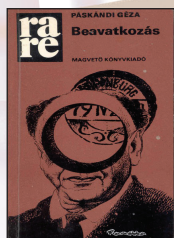
1886-ban az Egyetértés című lapban kezdték közölni Fatyjev írását, „*Egy muszka katona elbeszélése az 1949-iki magyarországi hadjáratáról*” címmel, melyet Zsatkovics Kálmán görögkatolikus pap fordított. Második írása volt. Az első szintén magyar témában íródott: „*Görgey fegyverletétele*” címmel jelent meg. Ezek után még kilenc műve jelent meg.

Fatyjev valamennyi regényére, novellájára jellemző az életszerű elbeszélés, a fennkölt szemlélet, a plasztikus természetleírás. Nevét érdemes megjegyezni, mert minden Magyarországról szóló írásán végigvonul egy olyan szeretet, megértés a magyar nép iránt, csodálattal ír az emberekről, a tájról, az adott történelmi kor közszereplőiről. Mindezt úgy, hogy képes volt felülemelkedni a politikán, a politikai érdekeken (ne felejtjük el, hogy magyar szabadságharc leverőjeként érkezett ide).

[stx]

Noran Libro Kiadó 2011.

ANTIKVÁRIUM

Kicsit visszamegyünk az időben, megkeresünk olyan régebbi kiadású könyveket, novellákat, amelyeket bátran ajánlunk az olvasni szeretőknek.

Sokan emlékezhetnek még a Rakéta regénytár „ra re” könyvekre. Zsebhöz igazított méretük miatt kisregények, novellák jelentek meg ebben a sorozatban.

Az elsőhöz egy könyvtári selejtezéskor jutottam. Igaz, a borítója kicsit viseltes, de ez semmit nem von le a tartalom értékéből.

Páskándi Géza – Beavatkozás

A regény főszereplője egy fiatal, kezdő nyomozó kevés tapasztalattal a háta mögött, ámde tele energiával. Természetesen, az a

vágya, hogy egy igazán komoly ügyet kapjon. Főnöke szerint minden ügy bonyolult, ha annak látja. Aztán egyik nap megbízzák egy jelentéktelen esettel, ami hamarosan nagy fordulatot vesz – a sima és unalmas levélhamisító körüli nyomozás akkor kezd érdekes lenni, amikor az azonos sárga borítékokat „kézbesítő” postás meghal. Innen már rövid úton jutnak el egy nyugállományú, saját vállást alapító postamester által irányított csoporthoz, akik a postára beérkező leveleket átnézik és csak a nekik tetszőket, a kevés rossz hírt tartalmazókat kézbesítik ki a címzettnek. Ettől még nem lenne krimi a Beavatkozás. Attól viszont igen, hogy a csoport tagjai közül véletlenszerűen választják ki azokat, akik sorra gyilkolják meg a szektá törvényei ellen vétkezőket...

A főhős egy tapasztaltabb nyomozóval karöltve cseppen bele az egyre bonyolultabb szálakkal körbeszőtt bűnügybe.

Magvető Könyvkiadó, 1980.

[stx]

TEPLOSUNK ÜNNEPÉRE

A pünköszt is mozgóünnep. Elnevezése a görög pentekosztész, azaz „ötvenedik” szóból származik, ugyanis ez az ünnep a húsvét utáni 50. napon kezdődik. Május 10-e és június 13-a közé szokott esni.

Pünkösdt az egyház születésnapjának szokás nevezni. Jézus mennybemenetele után a Szentlélek szállt az apostolokra. Az 50 nap a zsidó vallásból ered. A Pészach utáni ötvenedik nap az aratás, az első gyümölcsök, majd később a Tízparancsolat adományozásának ünnepe volt náluk.

Krisztus mennybemenetele után az apostolok és Mária közösen ünnepelték a püspököt. Hirtelen hatalmas szél támadt, amely betöltötte az egész házat, ahol összegyűltek. Majd lángnyelvek jelentek meg, amelyek szétszóztak és szálltak mindegyikükre: megteltek Szentlélekkel. Ezután különféle nyelveken kezdtek el beszélni, ahogy a lélek adta nekik, hogy szóljanak. A Jeruzsálemben tartózkodók meglepve tapasztalták, hogy amit az apostolok mondanak, azt ki-ki a maga nyelvén megérti. Templomunk oltárképe is ezt a jelenetet örökíti meg (címlapon).

Itt megállnék egy pillanatra. Sokan megkérdezték már, hogy az oltárképen miért látható 12 tanítvány, amikor Júdás halála okán már nem szerepelhet a képen. A válasz pedig a következő: A jeruzsálemi kicsiny közösség Jézus feltámadása után, még pünköszt előtt Júdás helyett egy másik apostolt akart választani egyfajta istenítélettel. Péter apostol mondja: Kell tehát, hogy azok közül, akik mindig velünk tartottak, amikor a mi Urunk, Jézus közöttünk járt-kelt, valaki velünk együtt tanúskodjék feltámadásáról.

Két jelöltet állítottak, akik megfeleltek a feltételnek: Barabást és Mátyást. A sorsolás Mátyásnak kedvezett, így ő került az apostolok közé. További sorsa ismeretlen, valószínű, hogy vértanúhalált halt. A legenda szerint agyonkövezték vagy lefejezték. Emiatt bárdal és a lábainál kövekkel szokták ábrázolni őt. Ünnepe a világegyházban május 14-én, nálunk február 24-én van.

De térjünk vissza eredeti történetünkhöz: előállott Szent Péter

és prédikálni kezdett. Sokan megértették a beszédét, belőlük alakultak ki az első keresztények.

A középkorban a Szentlélek eljövételét megelőző szél zúgását kürtökkel, harsonákkal utánozták. A lángnyelveket égő kócok jelképezték, melyeket a templom padlásáról eresztettek alá a hívek közé.

Pünköszt szombatján szokás volt megfürödni a Tiszában, hogy elkerülje a fürdőzőt minden baj. Fürdés közben egyetlen szót sem szóltak, abban a hitben, hogy így nem fog rajtuk semmiféle rontás.

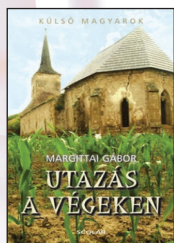
Pünkösztnek is megvannak a jellegzetes ételei. Még össze font gesztenyét tettek a verembe, hogy azt Pünkösztkor a ház előtt vagy az utcán fagyasszák el. Hagyományos étele a rántott csirke idei uborkasalátával. A juhászok ilyenkor bárányból készítettek bárányosültet vagy –paprikást. Néhol édes tésztákat ettek, amiket friss gyümölcscsel, eperrel és cseresznyével töltöttek meg.

Pünköszt jelképei: a **pünköszt rózsát** a mosdóvízbe szórták, hogy egészségesek és szépek legyenek. A legények pünköszt rózsát tettek annak a lánynak az ablakába, akinek udvaroltak. A **fehér galambot** sok helyen a templomokban a Szentlélek jelképeként ábrázolják. Nyírfaágat, gyümölcságot vagy bodzát tettek a házakra és az istállókra, hogy a **zöld ág** távol tartsa az ártó szellemeket. A nyírfa hagyományunkban ősi szent növény. Gyógyító, védő, mágikus erő tulajdonítottak neki őseink.

Csiksomlyó búcsúján (Pünkösztkor) is nyírfaágakkal vonulnak a hívek a Napbaöltözött Boldogasszony tiszteletére, annak emlékeztetére, hogy a székelyek István pap vezetésével 1567-ben pünköszt előtt szombaton, hadba indultak az őket unitárius hitre téríteni akaró János Zsigmond ellen. Ezalatt az ott hon maradt asszonyok, öregek és gyerekek a kegytemplomban imádkoztak a férfiakért. A hagyomány szerint nyírfaágakat vettek magukhoz és annyi Miatyánkot és Üdvözlégyet mondtak el, ahány levél volt az ágon.

Bogyó

MARGITAI GÁBOR – KÜLSŐ MAGYAROK – UTAZÁS A VÉGEKEN

Jelen könyv eredeti kiadása komoly sikereket ért el, mára már nehezen elérhető az eredetileg 2005-ben megjelent kötet. A Scolar kiadó 2011-ben adta ki a kibővített Külső magyarok – Utazás a végeken című művet.

A könyvben négy nagy elszakított országrészt mutat be a Szerző. Egyáltalán nem a megszokott, a turisták által is látogatott, népszerű helyekről olvashatunk, hanem eldugott, kevesek által ismert és legtöbbször a feledés és pusztulás szélén álló kincsekről kapunk egy leírást – amihez a környezet ismerete – helyi lelkész, az önkéntes és hivatásos történész, régész, falubeliek – is szükséges.

Az apró, bár jelentős kincsek – közelmúltban előkerült 7 – 800 éves rovásírásmaradvány, keresztelomedence, Árpád-kori templomrom – olyan vidékeken található, ahova az utazók nagyobb része nem jut el, ami köszönhető az apró falvak elzártságának, az elvándorló lakosságnak vagy egyszerűen az odavezető út minőségének.

A könyv nem tesz egyebet, mint visszarájzolja a 20. század végi térképeinkről leradírozott Dél-Erdélyt, Máramarost, Csángóországot, Szepességet vagy a kárpátaljai magyarok lakta „szigeteket”.

Néhány fejezetcím a könyvből: Erdély és a hegyeken túl – Rapsonné várától a Csángóföldre át Máramarosig, Külső magyarok – Moldova visszakerülhet Európa térképére?, Felvidék – Lőcsétől Podolinon át a hűtlen folyóig, Afrikai palacsinta – A Felvidék száműzöttei, Délvidék – Csurgótól Óbecséig, Kárpátalja – Aknaszlatinától Nagybecsköny át Királymezőig.

A Szerzőnek már bemutattuk egy előző Örökségünkben a Mi a madzsar? – Magyar tudatú néptörzsek Ázsiában, Afrikában, Európában című kötetét.

[stx]

Scolar Kiadó, 2011.